

УДК: 342.951 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-70-1-115-123>

Половніков Вадим Володимирович,

кандидат юридичних наук, доцент

(Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8054-909X>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз теоретичних положень, а також змісту окремих нормативно-правових актів, які регулюють правовий статус суб'єктів управління Державної прикордонної служби України. На основі цього здійснено характеристику окремих особливостей і проблемних питань адміністративно-правового регулювання статусу суб'єктів управління з урахуванням їхньої належності до відповідного структурного рівня управлінської вертикалі, обґрунтовується необхідність удосконалення чинного законодавства України.

Ключові слова: *правове регулювання; правовий статус; суб'єкт управління; повноваження; структурний рівень; управлінська вертикаль; Державна прикордонна служба України.*

Постановка проблеми. Конституція України містить низку фундаментальних щодо здійснення державної влади положень, відповідно до яких в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України й повинні відповідати їй; норми Конституції України є нормами прямої дії (ст. 8); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19) [1].

Усе це безпосередньо стосується діяльності Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ). Належне адміністративно-правове регулювання статусу суб'єктів управління відповідних структурних рівнів управлінської вертикалі ДПСУ є запорукою дотримання принципів законності й правової визначеності в діяльності її посадових і службових осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового статусу суб'єктів адміністративного права вже достатньо повно висвітлені в теорії такими науковцями, як О. Антонюк, Ю. Битяк, М. Богуславський, В. Богущкий, Н. Вітрук, В. Гарашук, М. Головатий, О. Дяченко, В. Зуй, І. Компанієць, А. Комзюк, М. Кучерявенко, В. Настюк, А. Скрипник, В. Сладкевич, А. Сухарев, М. Тищенко, Ф. Фіночко, М. Шульга, Г. Щокін та іншими. Правовий статус ДПСУ та її місце в системі сектору безпеки й оборони досліджував І. Корж [2], адміністративно-правовий статус органів та підрозділів ДПСУ – А. Мота [3] і Р. Ляшук [4], сутність, зміст та структуру оперативного-розшукового статусу підрозділів – О. Сало [5] та інші.

Водночас окремого аналізу адміністративно-правового регулювання статусу суб'єктів управління ДПСУ не проводилось. Як наслідок, розробка цих питань на сьогодні є надзвичайно актуальною.

Формування мети статті. Метою наданого дослідження є висвітлення окремих особливостей і проблемних питань адміністративно-правового регулювання статусу суб'єктів управління структурних рівнів управлінської вертикалі ДПСУ.

Виклад основного матеріалу. Висвітлення теоретичних положень, що стосуються адміністративно-правового регулювання статусу суб'єктів управління ДПСУ тісно пов'язане з визначенням понять «правове регулювання», «правовий статус», «суб'єкт управління» та повноважень цих суб'єктів з урахуванням їхньої належності до певного структурного рівня управлінської вертикалі ДПСУ тощо.

Згідно з юридичним енциклопедичним словником, правове регулювання – це форма регулювання суспільних відносин, за допомогою якої поведінка учасників цих відносин погоджується з вимогами й дозволами, що містяться в нормах права. Передбачає усвідомлення суб'єктами права своїх прав і обов'язків, у яких міститься державна воля, що виступає у вигляді вимог (обов'язків) і дозволів (прав). Механізм правового регулювання відповідних суспільних відносин включає такі елементи, як правові норми, правові відносини, правова відповідальність, правова свідомість і т. ін. Суб'єкти права при цьому так або інакше реагують на вимоги й дозволи державної волі. Наслідком їхньої позитивної реакції є правомірна поведінка, відповідна установленому правопорядку. Поведінка з відхиленнями призводить до правопорушення [6, с. 356].

Поза сумнівом, адміністративно-правове регулювання діяльності суб'єктів управління ДПСУ є формою регулювання адміністративно-правових відносин, за допомогою якої поведінка суб'єктів і об'єктів управління ДПСУ погоджується з нормами адміністративного права.

Що стосується лексичного значення терміна «статус», то словники дають майже однакове його визначення. Статус (від лат. *status* – «становище») – це правове становище осіб та організацій, установ тощо [7, с. 634], правове положення [8, с. 680], становище, стан (у міжнародному праві), сукупність прав і обов'язків громадянина або юридичної особи [9, с. 830], правове положення громадянина або юридичної особи [6, с. 454].

На думку О. Антонюка, статус (лат. *status* – «стан справ», «становище») у юридичному значенні – правовий стан юридичних і фізичних осіб, зумовлений їхньою організаційно-правовою формою, статутом, свідоцтвом про реєстрацію, правами та обов'язками, відповідно до чинного законодавства та нормативних актів [10, с. 545].

Поняття статусу тісно пов'язане з іншими поняттями, як-от «суб'єкт права», «правовий статус особи», «правовий статус суб'єкта і об'єкта управління».

Суб'єкт права – це особа (фізична або юридична), що володіє за законом здатністю мати й здійснювати безпосередньо або через представника права і юридичні обов'язки (правосуб'єктність). Суб'єкт права – необхідний елемент правовідносин у всіх галузях права, хоча в кожній із них його положення має певну специфіку. В адміністративних правовідносинах суб'єктами права виступають державні органи, посадові особи, громадяни. Визнаючи громадянина суб'єктом права, держава окреслює його правовий статус, що характеризує його положення щодо держави, її органів, інших осіб [6, с. 458].

За іншим визначенням, суб'єкт права – особа, яка може бути або є носієм прав і обов'язків. Суб'єкт права – або можливий, або дійсний учасник правовідносин. Поняття суб'єкта права в першому значенні (як можливого носія прав і обов'язків) за змістом збігається з поняттям суб'єкта правоздатності. Визнаючи окрему людину або колективне утворення суб'єктом права, ми тим самим визнаємо його правоздатність. Правоздатність і правосуб'єктність у цьому сенсі – рівнозначні поняття. У другому значенні суб'єкт права – учасник конкретних правовідносин. Суб'єкт права є необхідним елементом будь-яких правовідносин – цивільних, процесуальних, адміністративних і т. ін. [11, с. 656–657].

Правовий статус громадянина, на думку Ф. Фіночко, включає: а) основні (невід’ємні) права (або права й свободи людини та громадянина); б) комплекс прав та обов’язків, що закріплюються Конституцією України, нормами різних галузей права, у тому числі адміністративно-правовими; в) гарантії реалізації цих прав та обов’язків, а також механізм їхньої охорони державою. Адміністративно-правовий статус громадянина України, на думку вченої, установлюється обсягом та характером його адміністративної правосуб’єктності, котру складають адміністративна правоздатність та адміністративна дієздатність [12, с. 48].

Н. Вітрук вважає, що правовий статус особи – система визнаних і закріплених державою в законодавчому порядку прав, свобод і обов’язків, а також законних інтересів особи як суб’єкта права. Правовий статус органу держави (його компетенції) установлюється законом або іншим нормативним актом; правовий статус громадської організації, трудового колективу – їхніми правами й обов’язками за законом, статутами тощо [6, с. 356].

О. Дяченко зазначає, що кожен орган виконавчої влади, діючи від імені та за дорученням держави, має певний правовий статус, виступає носієм відповідних повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує йому досягнення мети виконавчо-владної діяльності. Органи виконавчої влади наділяються необхідною оперативною самостійністю, що виражається в їхній компетенції – предметах відання, правах, обов’язках, територіальних межах діяльності кожного окремого органу. Компетенція – це певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, іншими нормативно-правовими актами, які він має право вирішувати в процесі практичної діяльності (коло питань, що вирішується міністерством, визначається в положенні про відповідне міністерство; відомством – у положенні про відповідне відомство) [12, с. 59].

На думку О. Сало, основними елементами оперативно-розшукового статусу є правосуб’єктність, права підрозділу, обов’язки підрозділу, юридична відповідальність, гарантії правового статусу. Правовий статус оперативних підрозділів, на його думку, можна визначити як закріплену в нормативно-правових актах (законах) систему законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, обов’язків та юридичної відповідальності уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності підрозділів. Основними елементами оперативно-розшукового статусу підрозділів внутрішньої безпеки Державної фіскальної служби України, на його думку, є: завдання (юридично оформлені), компетенція, організаційно-правова форма (утворення, реорганізація, ліквідація, реквізити), юридична відповідальність [5].

Відповідно, на нашу думку, правовий статус суб’єкта управління ДПСУ – це система норм, закріплених державою в законодавчому порядку, яка характеризує організаційно-правову форму суб’єкта, обсяг його службових повноважень у межах компетенції ДПСУ (його права й обов’язки), юридичні гарантії їхньої реалізації, відповідальність. Важливе значення при цьому має стан адміністративно-правового регулювання статусу суб’єктів управління всіх структурних рівнів управлінської вертикалі ДПСУ, що забезпечує погодження з нормами права не тільки змісту внутрішніх адміністративно-правових відносин, а й змісту суспільних відносин у межах зовнішньої адміністративної діяльності цих суб’єктів.

Ст. 6 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» визначено, що ДПСУ є правоохоронним органом спеціального призначення і має таку загальну структуру: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (далі – ДК); територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК; морська охорона; органи охорони ДК – прикордонні загони, окремі контрольно-пропускні пункти, авіаційні частини; розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК [13].

Суб'єктами управління ДПСУ є органи управління і керівники цих органів (посадові особи). Найбільш характерними для ДПСУ є взаємозв'язки між суб'єктами управлінської вертикалі, яка складається з таких структурних рівнів: Адміністрації ДПСУ; регіональних управлінь ДПСУ; органів охорони ДК; підрозділів охорони ДК. У межах цієї управлінської вертикалі діє багато інших підсистем управління, наприклад, охороною ДК, прикордонним контролем, оперативно-розшуковою діяльністю, персоналом, фінансами, ризиками, кримінальним аналізом тощо. Саме підрозділи низових ланок ДПСУ та їхній особовий склад, з одного боку, можуть виступати об'єктами управління, з іншого – суб'єктами здійснення зовнішньої адміністративної діяльності. Суб'єкт управління певного структурного рівня ДПСУ водночас виступає об'єктом управління для вищих управлінських інстанцій.

Що стосується правового статусу цих суб'єктів, то слід зазначити таке.

Адміністрація ДПСУ, згідно із Законом України «Про Державну прикордонну службу України», має статус центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК, і здійснює управління ДПСУ. Вона, по суті, є центральним органом управління ДПСУ.

На думку І. Коржа, ДПСУ має декілька правових статусів. Вона є державною структурою мілітаризованого типу, тобто військовим формуванням. Наявний правовий статус військового формування. ДПСУ є також правоохоронним органом спеціального призначення. Учений переконаний, термін «правоохоронний орган спеціального призначення» є рудиментним і таким, що не відповідає сучасним підходам під час здійснення наукових досліджень в адміністративно-політичній сфері. «Прикордонники належали і належать до органів забезпечення безпеки держави, і це об'єктивно, тобто це відповідає їхньому природному призначенню». І. Корж підкреслює, що необхідною є потреба в законодавчому уточненні (корегуванні) правового статусу Адміністрації ДПСУ, нині як центрального органу виконавчої влади, трансформували її в центральний орган управління ДПСУ, як це є в аналогічних за правовим статусом Управлінні державної охорони України та Службі безпеки України. Також нагальним є скасування запровадженої неконституційним указом експрезидента України В. Януковича управлінської функції координації та спрямування діяльності Адміністрації ДПСУ, а фактично самої Служби, Міністром внутрішніх справ України [2].

На нашу думку, наявність у ДПСУ щонайменше трьох правових статусів: центрального органу виконавчої влади, військового формування і правоохоронного органу спеціального призначення – є одним із проблемних питань її підпорядкування. Як центральний орган виконавчої влади вона підпадає під координацію і спрямування Кабінету Міністрів України через Міністра внутрішніх справ. Як військове формування та правоохоронний орган спеціального призначення – під юрисдикцію Президента України.

До цього висновку можна дійти, аналізуючи норми Конституції України, зокрема, у ч. 3 ст. 17 зазначено, що забезпечення державної безпеки та захист ДК України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Відповідно до п. 17 ст. 106 Конституції України, Президент України є Верховним головнокомандувачем Збройних сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави [14].

Відповідно, окремі норми Положення про Адміністрацію ДПСУ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 533, а саме п. 10, згідно з яким Голова ДПСУ призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, унесенням на підставі пропозицій Міністра внутрішніх справ, має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, унесенням на підставі пропозицій Міністра внутрішніх справ [15], не від-

повідують нормам Конституції України й Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (далі – Закон).

У ст. 8 цього Закону зазначено, що керівництво ДПСУ та діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК, здійснює Голова ДПСУ. Голову ДПСУ призначає на посаду Президент України за поданням Прем'єр-міністра України та припиняє його повноваження на цій посаді. Голова ДПСУ має заступників, які призначаються Президентом України за поданням Голови ДПСУ [13].

У ретроспективі всі призначення і звільнення з посад Голови ДПСУ та його заступників були здійснені Указами Президента України. Крім того, Указом Президента України «Про деякі питання здійснення керівництва у сферах національної безпеки і оборони» від 04.06.2008 № 518/2008 (далі – Указ) затверджено перелік посад керівників військових формувань і правоохоронних органів, чий кандидатури для призначення погоджуються з Президентом України. Відповідно до п. 3 цього Указу, такими посадами в ДПСУ є: директори департаментів Адміністрації ДПСУ, начальники регіональних управлінь ДПСУ, ректор Національної академії ДПСУ ім. Б. Хмельницького [16].

Тому, з метою уникнення суперечностей у правовому просторі, питання, які стосуються адміністративно-правового регулювання статусу Адміністрації ДПСУ, потребують свого вирішення. Це сприятиме й формуванню єдиних поглядів на компетенцію ДПСУ.

На думку А. Моти, компетенцію ДПСУ доцільно характеризувати за трьома групами повноважень: управлінськими, сервісними та правоохоронними [3]. Ми вважаємо, що цей перелік неповний. Передусім діяльність ДПСУ слід розглядати з позиції її повноважень у сфері безпеки й оборони України, а саме щодо забезпечення безпеки ДК і под.

Регіональне управління ДПСУ, згідно із зазначеним вище Законом, має статус територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує політику у сфері охорони ДК [13]. По своїй суті воно є регіональним органом управління ДПСУ.

А. Мота вважає, що регіональні управління є територіальними органами лише в розумінні того, що їхня діяльність поширюється не на всю територію країни. Більшість їхніх обов'язків має виконавчо-розпорядчий характер та пов'язана з управлінням підпорядкованими органами (підрозділами). На його думку, потрібно уніфікувати застосування в законодавстві термінів «територіальний орган», «орган охорони ДК», «підрозділ» для однакового розуміння повноважень окремих елементів на різних рівнях управління [3].

Відповідно до ч. 3 та ч. 4 ст. 7 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», регіональні управління утворюються з метою ефективного виконання покладених на ДПСУ завдань центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК. Положення про регіональні управління затверджується Головою ДПСУ [13].

Слід констатувати, що протягом усього періоду існування регіональних управлінь Положення про регіональні управління ДПСУ, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України, не було. На сьогодні взагалі розглядається питання щодо їхньої доцільності у структурі ДПСУ. Зокрема, за повідомленням Ukrainian Military Pages із посиланням на пресслужбу ДПСУ, уже ліквідовано три регіональні управління в Житомирі, Херсоні та Краматорську. Відбулося це в рамках оптимізації структури та скорочення управлінської ланки [17].

Органи охорони ДК ДПСУ, відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», безпосередньо виконують поставлені перед ДПСУ завдання щодо забезпечення недоторканності ДК України. Разом із тим права й обов'язки цих органів у цьому Законі не визначено. У ч. 2 цієї статті йдеться лише про те, що прикордонний загін є основною оперативно-службовою ланкою ДПСУ, на яку покладаються, по-перше, охорона певної ділянки ДК самостійно чи у взаємодії з іншими органами охорони ДК та морською охороною, по-друге, забезпечення дотримання режиму ДК та прикордонного режиму, а також, по-третє, здійснення в установленому порядку прикордонного

контролю і пропуску через ДК України та до тимчасово окупованої території осіб, транспортних засобів, вантажів. З огляду на це, наведені положення покладають на орган охорони ДК ДПСУ здійснення лише декількох функцій і обов'язків ДПСУ. Так, охорону ДК України, забезпечення дотримання режиму ДК і прикордонного режиму визначено цим Законом одними з основних функцій ДПСУ (абз. 2 ч. 1 ст. 2), а серед обов'язків ДПСУ в такому вигляді їх не вказано. Здійснення прикордонного контролю і пропуску є однією із основних функцій (абз. 3 ч. 1 ст. 2) та ще обов'язком ДПСУ (п. 6 ст. 19). Аналогічним чином у ч. 4 цієї статті висвітлено про Окремий контрольно-пропускний пункт, а в ч. 6 – про авіаційну частину, які є також оперативно-службовими ланками ДПСУ [13].

Правовий статус органу охорони ДК ДПСУ визначено Положенням про орган охорони ДК ДПСУ, затвердженим Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.11.2018 № 971 [18].

Що стосується підрозділів охорони ДК, то, відповідно до ч. 3 ст. 10 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», зазначено лише те, що до складу прикордонного загону можуть входити відділи прикордонної служби, прикордонні комендатури, прикордонні застави, контрольно-пропускні пункти, відділення прикордонного контролю. Інших положень, які стосуються діяльності, обов'язків і прав таких підрозділів у цьому Законі немає. Положенням про відділ прикордонної служби ДПСУ, затвердженим Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15.04.2016 № 311, визначено правовий статус лише цього підрозділу [19].

Ураховуючи зазначене вище, можемо спостерігати недосконалість Закону в частині визначення підрозділів охорони ДК – тих підрозділів, на які покладена безпосередня відповідальність за охорону конкретної ділянки ДК і від яких щоденно споряджаються прикордонні наряди. Прикордонний наряд у складі осіб, які залучаються до оперативно-службової діяльності ДПСУ, є основним об'єктом управлінського впливу в ДПСУ та суб'єктом здійснення зовнішньої адміністративної діяльності. Від його повноважень залежить безпека ДК і якість виконання багатьох завдань, покладених на ДПСУ.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Важливою складовою загальної характеристики системи управління ДПСУ є характеристика правового статусу суб'єктів управління, відповідно до її внутрішньої структури. Це відображає характер внутрішніх і зовнішніх відносин цієї системи. Без належного адміністративно-правового регулювання управління, визначення обов'язків і прав суб'єктів управління (керівників і органів управління), їхніх функцій, а також об'єктів управління (підпорядкованих підрозділів, посадових і службових осіб) і порядку здійснення внутрішніх комунікацій у ДПСУ неможливо створити дієву систему взаємовідносин між ними, яка б забезпечувала: 1) цілісність управлінської системи, 2) її керованість, 3) ефективність здійснення комунікацій між її елементами в межах службових відносин підпорядкування, координації, субординації, співпраці, взаємодії між ними тощо. Кількість рівнів управлінської структури є однією із класифікаційних ознак рівня складності такої системи, особливо коли йдеться про складні види систем за ступенем централізації, до яких можна віднести й систему управління ДПСУ.

Аналіз теоретичних положень, що стосуються правового статусу суб'єктів управління, а також змісту окремих нормативно-правових актів, які регулюють діяльність ДПСУ, дає підстави констатувати наявність окремих особливостей і проблемних питань такого регулювання. Необхідним є вдосконалення чинного законодавства України, зокрема, уточнення (корегування) правового статусу центрального органу управління, регіональних органів та первинних (низових) підрозділів ДПСУ, розширення повноважень керівників тих підрозділів, які несуть безпосередню відповідальність за виконання завдань, покладених на ДПСУ. Ці питання є основою подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Рішення Конституційного Суду України від 13.06.2019 № 5-р/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-19> (дата звернення: 31.10.2019).
2. Корж І. Ф. Державна прикордонна служба України: правовий статус та місце в системі сектору безпеки і оборони / *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : Юридичні науки. 2017. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadrscurn_2017_2_3 (дата звернення: 31.10.2019).
3. Мота А. Ф. Адміністративно-правовий статус органів та підрозділів Державної прикордонної служби України, призначених для протидії нелегальній міграції / *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : Юридичні науки. 2018. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadrscurn_2018_2_5 (дата звернення: 31.10.2019).
4. Ляшук Р. М. Зміст форм діяльності відділів прикордонної служби / *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 48. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2206/Lyashuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 31.10.2019).
5. Сало О. Сутність, зміст та структура оперативного-розшукового статусу підрозділів внутрішньої безпеки Державної фіскальної служби України / *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : Юридичні науки. 2018. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadrscurn_2018_2_8 (дата звернення: 31.10.2019).
6. Юридический энциклопедический словарь / Гл. ред. А. Я. Сухарев; редкол. : М. М. Богуславский и др. 2-е изд., доп. Москва : Сов. энциклопедия, 1987. 528 с.
7. Словник іншомовних слів: Головна редакція УРЕ / За ред. чл. кор. АН УРСР О. С. Мельничука. Київ : Київська книжкова фабрика, 1974. 776 с.
8. Ожегов С. И. Словарь русского языка : ок. 57 000 слов / Под ред. д-ра филол. наук, проф. Н. Ю. Шведовой. 14-е изд., стереотип. Москва : Рус. яз., 1983. 816 с.
9. Сучасний тлумачний словник української мови : 100 000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків : ВД «ШКОЛА». 2008. 1008 с.
10. Менеджмент : понятійно-термінол. слов. / За ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича. Київ : МАУ, 2007. 744 с.
11. Большой юридический словарь / Под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : ИНФРА-М, 2002. 704 с.
12. Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гаращук та ін. Адміністративне право : підручник для юрид. вузів і фак. За ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2001. 528 с.
13. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. Дата оновлення: 21.12.2019. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/661-15> (дата звернення: 30.12.2019).
14. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 02.12.2019. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-вр> (дата звернення: 30.12.2019).
15. Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 533. Редакція від 07.08.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-2014-п> (дата звернення: 16.12.2019).
16. Про деякі питання здійснення керівництва у сферах національної безпеки і оборони : Указ Президента України від 04.06.2008 № 518/2008. Дата оновлення: 29.10.2019. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.12.2019).
17. ДПСУ ліквідувала три регіональні управління (назва з екрану). URL : <https://mil.in.ua/uk/news/dpsu-likvidovala-try-regionalni-upravlinnya/> (дата звернення: 30.12.2019).
18. Про затвердження Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.11.2018 № 971, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26.12.2018 за № 1468/32920. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1468-18> (дата звернення: 16.12.2019).
19. Про затвердження Положення про відділ прикордонної служби Державної прикордонної служби України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.04.2016 № 311, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13.05.2016 за № 719/28849. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-16> (дата звернення: 16.12.2019).

References

1. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 13.06.2019 № 5-r/2019 [Judgment of the Constitutional Court of Ukraine dated 13.06.2019 No. 5-p/2019]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-19> (data zvernennia: 31.10.2019). [in Ukrainian].
2. Korzh, I. F. (2017). Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy: pravovyi status ta mistse v systemi sektoru bezpeky i oborony [State Border Guard Service of Ukraine: legal status and position in the security and defense sector system]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. Serii : Yurydychni nauky. Vyp. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2017_2_3. [in Ukrainian].
3. Mota, A. F. (2018). Administratyvno-pravovyi status orhaniv ta pidrozdiliv Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, pryznachenykh dlia protydii nelegalnii mihratsii [Administrative and legal status of bodies and units of the State Border Guard Service of Ukraine intended for combating illegal migration]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. Serii : Yurydychni nauky. Vyp. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2018_2_5. [in Ukrainian].
4. Liashuk, R. M. (2013). Zmist form diialnosti viddiliv prykordonnoi sluzhby [Content of border guard service departments' activity forms]. *Aktualni problemy polityky*. Vyp. 48. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2206/Lyashuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [in Ukrainian].
5. Salo, O. (2018). Sutnist, zmist ta struktura operatyvno-rozshukovoho statusu pidrozdiliv vnutrishnoi bezpeky derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [The essence, content and structure of the operative and investigative status of Ukrainian State Fiscal Service internal security units]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. Serii : Yurydychni nauky. Vyp. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2018_2_8. [in Ukrainian].
6. Suharev, A. YA., Boguslavskij, M. M. (1987). Yuridicheskij enciklopedicheskij slovar' [Legal Encyclopedic Dictionary]. Moskva : Sov. enciklopediya. 528 s. [in Russian].
7. Melnychuk, O. S. (1974). Slovnyk inshomovnykh sliv : Holovna redaktsiia URE [Dictionary of Foreign Words: USE Editorial Board]. Kyiv : Kyivska knyzhkova fabryka. 776 s. [in Ukrainian].
8. Ozhegov, S. I. (1983). Slovar' russkogo yazyka : ok. 57 000 slov [Dictionary of the Russian language: about 57,000 words]. Moskva : Rus. yaz.,. 816 s. [in Russian].
9. Dubichynskiy, V. V. (2008). Suchasnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy: 100 000 sliv [The modern explanatory dictionary of the Ukrainian language: 100,000 words]. Kharkiv : VD «Shkola». 1008 s. [in Ukrainian].
10. Shchokin, H. V., Holovaty M. F., Antoniuk, O. V., Sladkevych, V. P. (2007). Menedzhment : Poniatino-terminol. slov [Management: conceptual vocabulary]. Kyiv : MAU.,. 744 s. [in Ukrainian].
11. Suharev, A. YA, Krutskih, V. E. (2002). Bol'shoj yuridicheskij slovar' [The big law dictionary]. Moskva : INFRA-M.,. 704 s. [in Russian].
12. Bytiak, Yu. P., Bohutskiy, V. V., Harashchuk, V. M. (2001). Administratyvne pravo : pidruchnyk dlia yuryd. vuziv i fak. [Administrative law: a textbook for the law universities and faculties]. Kharkiv : Pravo. 528 s. [in Ukrainian].
13. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy: zakon Ukrainy vid 03.04.2003 № 661-IV [On the State Border Guard Service of Ukraine: Law of Ukraine of 03.04.2003 No. 661- IV]. Data onovlennia: 21.12.2019. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/661-15> (data zvernennia: 30.12.2019). [in Ukrainian].
14. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No 254k / 96-BP]. Data onovlennia: 02.12.2019. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-vr> (data zvernennia: 30.12.2019). [in Ukrainian].
15. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Administratsiiu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.10.2014 № 533. Redaktsiia vid 07.08.2015 [On approval of the Regulation on the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 533. Dated 16.10.2014]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-2014-p> (data zvernennia: 16.12.2019). [in Ukrainian].
16. Pro deiaki pytannia zdiisnennia kerivnytstva u sferakh natsionalnoi bezpeky i oborony : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 04.06.2008 № 518/2008. Data onovlennia: 29.10.2019 [On some issues of implementation of the leadership in the fields of national security and defense: Presidential Decree

No 518/2008 of 04.06.2008. Updated : 29/10/2019]. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (data zvernennia: 19.12.2019). [in Ukrainian].

17. DPSU likvidovala try rehionalni upravlinnia (nazva z ekranu) [The SBGS eliminated three regional offices (screen title)]. URL : <https://mil.in.ua/uk/news/dpsu-likvidovala-try-regionalni-upravlinnya/> (data zvernennia: 30.12.2019). [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhan okhorony derzhavnoho kordonu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy : nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 30.11.2018 № 971, zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 26.12.2018 za № 1468/32920 [On approval of the Regulation on the State Border Protection Body of the State Border Guard Service of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No 971 dated 30.11.2018]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1468-18> (data zvernennia: 16.12.2019). [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro viddil prykordonnoi sluzhby Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy : Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 15.04.2016 № 311, zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 13.05.2016 za № 719/28849 [On approval of the Regulation on the Border Guard Department of the State Border Guard Service of Ukraine : Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No 311 dated April 15, 2016]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-16> (data zvernennia: 16.12.2019). [in Ukrainian].

Polovnikov Vadym,

PhD in Law, Associate Professor

(National Academy of the State Border Guard

Service of Ukraine, Khmelnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8054-909X>

SPECIFIC ISSUES OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF UKRAINIAN STATE BORDER GUARD SERVICE MANAGEMENT SUBJECT'S STATUS

The article analyzes the theoretical provisions and results of scientific studies of issues related to determining the individual and legal entity's legal status, as well as the content of certain normative and legal acts that regulate the administrative and legal status of Ukrainian State Border Guard Service management subjects, implementation of other state bodies' management systems' reforms. Administrative and legal regulation of the management subjects' activities is considered as a form of administrative and legal relations regulation, by which the behavior of SBGSU management subjects and objects is brought into compliance with the requirements and permits contained in the administrative law rules. The rules of this law determine the management subjects' rights, duties and responsibilities. It is important to clearly define the administrative and legal status of each management subject, which ensures that not only the content of internal administrative and legal relations but also the content of external administrative activity is brought into compliance with the rules of law. The most characteristic for Ukrainian State Border Guard Service management subjects are the interconnections between the respective administrative vertical structural levels (Administration – regional administration – state border guard body – department of border service). Such management subjects are management objects at the same time. The necessity of Ukrainian current legislation improvement, clarification (adjustment) of the central management body, Ukrainian State Border Guard Service regional bodies and primary (local) units legal status is substantiated.

Key words: legal regulation; legal status; management subject; authority; structural level; management vertical; State Border Guard Service of Ukraine.

Надійшла до редколегії 23.02.2020